

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P1420

[Total No. of Pages : 4

[5051] - 102

B.Ed. First Year (General)

**Course - 102 : CONTEMPORARY INDIAN EDUCATION,
GENDER & SOCIETY
(2015 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Essay type questions carry fifteen marks and answers of the same are expected to be written in 400 to 425 words.*
- 4) Short answer type questions carry five marks and answers to the same are expected to be written in 130 to 150 words.*
- 5) Students should specifically follow the words limit.*

Q1) Explain the meaning of education? What are the aims of education in contemporary Indian society? As a teacher in contemporary Indian society how will you take efforts for the fulfillment of aims? Explain with four examples. **[15]**

OR

Explain the concept of formal, Nonformal and informal education? School as a community development centre" Explain this statement with suitable examples.

Q2) What is social change? Write the different types and process of social change? Explain the role and limitations of education in social change. **[15]**

OR

What are the factors responsible for social change? Which obstacles are faced in positive direction of social change? As a teacher how will you take efforts for the positive social change in contemporary Indian society explain with five examples.

P.T.O.

Q3) What are the issues related to gender inequality in school? As a teacher how will you take efforts for the gender parity in school, explain with the help of following points.

- Admission
- Dropout
- Household responsibility
- Social mentality.

[15]

OR

Write the provision regarding gender equality in Indian constitution? As a teacher which activities you implement in school for the development of sensitivity toward gender equality among students, explain with four examples?

Q4) What is equalization of educational opportunity? Why the need of equalization of educational opportunity? What efforts taken by the government for deprived section to bring the equalization of educational opportunity.

[15]

OR

Explain the concept of liberalization, Globalization and privalization? Explain with two examples of each concepts with its positive and negative impact on contemporary Indian Society?

Q5) Write any four short answers of the following:

[20]

- a) Differentiate between Gender and Sex.
- b) Explain the concept of sustainable development.
- c) Write the features of Rashtriya Uchhatar Shiksha Abhiyan.
- d) Write the educational importance of peer group
- e) Explain the educational thought of J.P. Naik.
- f) Write the role of state in education.

Total No. of Questions : 5]

P1420

[5051] - 102

B.Ed. (General) First Year

कोर्स - 102 : समकालीन भारतीय शिक्षण, लिंग आणि समाज

(2015 पॅटर्न)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजव्या बाजूचे अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) निबंधवजा प्रश्न पंधरा गुणांचा असून उत्तर 400 ते 425 शब्दात अपेक्षित आहे.
4) लघुत्तरी पाच गुणांच्या प्रश्नाचे उत्तर 130 ते 150 शब्दात अपेक्षित आहे.
5) उत्तरासाठी दिलेली शब्द मर्यादा कटाक्षाने पाळाव्यात.

प्रश्न 1) शिक्षणाचा अर्थ स्पष्ट करा? समकालीन भारतीय समाजात शिक्षणाची ध्येये कोणती? ध्येयपूर्तीसाठी समकालीन भारतीय समाजातील शिक्षक म्हणून तुम्ही कोणते प्रयत्न कराल, हे चार उदाहरणासह स्पष्ट करा. [15]

किंवा

औपचारिक अनौपचारिक आणि सहज शिक्षण ह्या संकल्पना स्पष्ट करा? 'शाळा एक लोक समुदाय विकासाचे केंद्र' हे विधान योग्य उदाहरणासह स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) सामाजिक बदल म्हणजे काय? सामाजिक बदलाचे प्रकार व प्रक्रिया लिहा? सामाजिक बदलातील शिक्षणाची भूमिका व मर्यादा स्पष्ट करा. [15]

किंवा

सामाजिक बदलासाठी कारणीभूत असणारे घटक कोणते? सकारात्मक दिशेने सामाजिक बदल घडविण्यासाठी कोणते अडथळे येतात? एक शिक्षक म्हणून समकालीन भारतीय समाजात सकारात्मक बदल घडवून आणण्यासाठी तुम्ही कोणते प्रयत्न कराल हे पाच उदाहरणासह स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) लिंगभेदाविषयीच्या शाळेत निर्माण होणाऱ्या समस्या कोणत्या? एक शिक्षक म्हणून शाळेत लिंगसमानता आणण्यासाठी तुम्ही काय प्रयत्न कराल हे खालिल मुद्यांच्या आधारे स्पष्ट करा. [15]

- प्रवेश
- गळती
- कौटुंबिक जबाबदारी
- सामाजिक मानसिकता

किंवा

लिंगभाव समानतेबाबत भारतीय संविधानातील तरतूदी लिहा? एक शिक्षक म्हणून विद्यार्थ्यांमध्ये लिंगसमानतेबाबत संवेदनशीलता निर्माण होणाऱ्या दृष्टीकोनातून तुम्ही कोणते उपक्रम राबवाल, हे चार उपक्रमांसह स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) शैक्षणिक संधीची समानता म्हणजे काय? शैक्षणिक संधीच्या समानतेची का आवश्यकता आहे? वंचित घटकाच्या शैक्षणिक संधीच्या समानतेकरीता शासनाने कोणते प्रयत्न केले आहेत? [15]

किंवा

उदारीकरण, जागतिकीकरण आणि खाजगीकरण ही संकल्पना स्पष्ट करा? समकालीन भारतीय समाजावर ह्या संकल्पनांचा सकारात्मक व नकारात्मक कसा प्रभाव पडलेला आहे हे प्रत्येक संकल्पनांचे दोन दोन उदाहरण देवून स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही चारावर उत्तरे लिहा. [20]

- अ) लिंग आणि लिंगभाव यातील फरक लिहा.
- ब) श्वाश्वत विकासाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- क) राष्ट्रीय उच्चतर शिक्षा अभियानाची वैशिष्ट्ये लिहा.
- ड) समूह गटाचे शैक्षणिक महत्व लिहा.
- इ) जे. पी. नाईक यांचे शैक्षणिक विचार स्पष्ट करा.
- फ) शिक्षणातील राज्यसंस्थेची भूमिका लिहा.

